

VAD?

I övningen *Fyra fall* får eleverna fördjupa sig i några exempel där personer har blivit utsatta för brott mot sina grundläggande fri- och rättigheter. Syftet är att eleverna ska utveckla kunskaper mänskliga rättigheter och hur staten kan kränka dessa på olika sätt. Övningen har också en tydlig koppling till läroplanen eftersom elevernas får belysa ämnet ur såväl ett etiskt som ett internationellt perspektiv.

HUR?

I övningen får eleverna fördjupa sig i enskilda fall, för att sedan sammanställa informationen i en matris. I *Historieundervisningens byggstenar – grundläggande pedagogik och ämnesdidaktik* menar Magnus Hermasson Adler att matrisen är en tankestruktur som fungerar som ett stöd för att sammanställa fakta och förenkla en komparation.¹

Fallen ger exempel på brott mot de mänskliga rättigheterna från olika delar av världen, med viss variation på temat. Informationen i matrisen blir en utgångspunkt för vidare diskussioner om mänskliga rättigheter.

Förberedelser

Övningen kräver viss förförståelse för vad mänskliga rättigheter innebär. Det kan därför vara bra att visa filmen *Ett fönster mot världen* och läsa delar av innehållet i *Ditt ord är fritt - om yttrandefrihet* före övningen genomförs.

Genomförande

Dela in klassen i grupper (fyra per grupp). Varje grupp får en uppgiftsbeskrivning, en matris och fyra fall. De delar upp fallen mellan sig, läser enskilt och presenterar därefter sitt fall inför de andra i gruppen. Efter presentationen sammanfattar de informationen i den bifogade matrisen. Matrisen blir en utgångspunkt för komparation och diskussion.

När de har svarat på frågorna vad, varför och var, ska de gemensamt undersöka vilka brott mot de mänskliga rättigheterna som har begåtts. De använder kapitel två i texten *Ditt ord är fritt - om yttrandefrihet* för att söka efter svar och fyller i dessa i matrisen.

När matrisen är ifylld, diskuterar eleverna följande frågeställningar:

- Finns det några likheter mellan Liu, Chelsea, Jabeur och Ihar som personer?
- Skulle ni våga att uttrycka era åsikter om det innebar så stora risker?
- Vilka konsekvenser tror ni begränsningar i yttrandefriheten kan få för ett samhälle och dess utveckling?
- Det finns många länder i världen där människors rätt att uttrycka sina åsikter begränsas eller bestraffas. Vad kan vi göra för att stödja de människor som tar stora risker när de står upp för sina åsikter?

Avslutning

Gå igenom matrisen och diskussionsfrågorna i helklass. Ett viktigt syfte med övningen är att fördjupa förståelsen för att yttrandefrihet handlar om rätten att kunna uttrycka sina åsikter fritt, demonstrera men också att staten måste skydda individer från andra grupper eller individer som kan hota en persons yttrandefrihet. Några relevanta artiklar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är följande:

Artikel 18

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor.

Artikel 19.

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

Artikel 20

1. Var och en har rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.
2. Ingen får tvingas att tillhöra en sammanslutning.

Artikel 21

1. Var och en har rätt att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud.
2. Var och en har rätt till lika tillträde till offentlig tjänst i sitt land.
3. Folkets vilja skall utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet. Folkviljan skall uttryckas i periodiska och verkliga val, som skall genomföras med tillämpning av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning eller ett likvärdigt fritt röstförfarande.

VARFÖR?

Läroplanen för gymnasieskolan – skolans värdegrund och uppgifter

- ”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna”
- ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla”
- ”Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse”
- ”Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och skapa en internationell solidaritet”

Centralt innehåll i Samhällskunskap 1a1 och 1b:

- ”De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.”

FYRA FALL

1234
LÄRARHANDLEDNING

- “Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna.”

Centralt innehåll i medier, samhälle och kommunikation 1:

- “Lagar och andra bestämmelser samt internationella överenskommelser och etiska regler inom kommunikationsområdet.”